

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351:338.43.02

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/36>

Герасименко Р.В.

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

ORCID ID: 0009-0008-9978-1930

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

У статті визначено, що аналіз наукових джерел дозволив виділити різні концепції у світовій аграрній економічній науці з розвитку сільських територій та сільського господарства та виявив недоліки трактування базових дефініцій у теорії розвитку сільських територій. Для вирішення задачі показано спектр, а також реперні точки напрямів вітчизняних та зарубіжних досліджень проблематики розвитку сільських територій.

На основі напрацювань закордонних вчених уточнено поняття: стійкого розвитку сільських територій як процесу якісних змін у соціальній сфері, що супроводжується розширеним відтворенням у сільському господарстві, позитивними демографічними тенденціями та збереженням екологічно-територіальної цілісності на ареалі сільських поселень та селищних територій, який під впливом різних факторів не втрачає рівноважного стану; соціально-економічного розвитку сільських територій, який є взаємопов'язаними процесами розширеного відтворення сільського господарства та несільськогосподарських сфер аграрної економіки, а також удосконалення соціальної сфери села.

Розвинуто теоретичні підходи до узагальнення зарубіжних досліджень з питань еволюції та стійкості розвитку сільських територій з виділенням найбільш значних напрямів робіт з урахуванням актуальності, а саме: дослідження національних проблем аграрного сектору та розвитку сільських територій; оцінка факторів та умов розвитку, у тому числі виявлення загроз для розвитку сільських територій; формування національних характеристик з розглядом поточних проблем у сільській місцевості; моделювання розвитку сільських територій на основі соціально-організаційних технологій («соціального фермерства», поєднання економічної життєздатності з енергією та охороною навколишнього середовища, та забезпеченням соціальних пільг); розробка енергетичних стратегій розвитку сільських територій на основі відновлюваної енергії, біоенергії, оптимального використання води та земельних ресурсів.

Ключові слова: державне регулювання, місцеве самоврядування, сільські території, соціально-економічний розвиток.

Постановка проблеми. Сільські території у світовій економіці відіграють виняткову роль, оскільки вони займають найбільшу частину земної кулі, є гарантом продовольчої безпеки та незалежності, визначають якість життя. На них проживає половина всього населення Землі і тут спостерігається розрив умов у бік бідності та незабезпеченості соціальними та економічними благами порівняно з міським середовищем. Ці аспекти сформували стійкий інтерес міжнародної спільноти до розвитку сільських територій. Але при великій увазі суб'єктів аграрної політики, науки і суспільства до цієї проблеми необхідні наукове опрацювання та глибокий аналіз

теоретико-методологічних підходів, які включають визначення понятійного апарату та виявлення закономірностей ефективних соціально-економічних змін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дефініція «сільські території» у вітчизняних працях недостатньо опрацьована та потребує наукового закріплення. Неточність формулювань сприяло появі безлічі тлумачень та замінів. Зрізноманітності точок зору особливо виділяються такі підходи: протиставлення місту (Прушківський В. Г., Колесников В. І. [1]; Старостіна А. [2]; Славов В. П., Коваленко О. В. [3] та ін); просторово-уточнюючий (Лисенко Л. [4]; Уркевич В. Ю. [5];

Белевят О. А. [6]); економічний [Єрмоленко В. М. [7]; Поленкова М. [8]; Ільїна М. [9]). Це дозволило сформулювати підхід до трактування терміну «сільська територія» як неурбанізованої території, що включає сільські населені пункти, а також міжселищні простори, зайняті агроландшафтом, виробничими та інфраструктурними об'єктами агроєкономіки та життєдіяльності, переважно населення якої зайняте в сільському господарстві.

Постановка завдання. Метою статті є розроблення підходів до державного регулювання соціально-економічного розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільські території та процеси, що відбуваються в них, не статичні. Їх існування залежить від багатогранного процесу зміни, який як під цілеспрямованим впливом суб'єктів управління, так і під хаотичним впливом некерованих факторів може мати різні напрямки як у бік зростання, так і деградації. Під розвитком М. Й. Малік розуміє «закономірну, цілеспрямовану та незворотну зміну з виникненням нової якості стану об'єкта» [10], у С. І. Мельника це «процес закономірної зміни, переходу з одного стану до іншого, удосконалення, перехід від старого якісного стану до нового, від простого до складного, від нижчого до вищого [11].

Погляд в розвитку сільських територій (далі – РСТ) великий, насамперед представлений стійким розвитком. Огляд зарубіжних досліджень з питань еволюції та стійкості розвитку сільських територій [12, 13, 14] дозволяє виділити кілька найбільш значних напрямів робіт, які можна умовно розділити на кілька видів з урахуванням актуальності.

1. Дослідження національних проблем аграрного сектору та розвитку сільських територій. До цієї групи можна віднести масштабні дослідження Конгресу США у 2010 р. щодо підтримки сталого та всеохоплюючого сільськогосподарського та сільського розвитку в країнах Африки, його аналіз у країнах Карибського басейну, у Лаосі, США, у гірських районах у Південно-Східній Азії, в Ірані, Китаї, Індії у рамках політики країн ЄС, у тому числі Ірландії, у Болгарії.

2. Оцінка факторів та умов розвитку, у тому числі виявлення загроз для розвитку сільських територій. До них відносяться, наприклад, німецькі дослідження про нову або заплановану інфраструктуру, про збільшення трафіку або туристичної діяльності у певних областях, які руйнують місце існування, про скорочення видо-

вого багатства, про інтенсифікацію сільського господарства в деяких областях, про відмову від сільського господарства, про втрату традицій та звичаїв, а також про зниження кількості особистих селянських господарств.

Голландські дослідники займалися вивченням впливу клімату, соціально-економічного стану фермерських господарств Нідерландів [3]. Для оцінки цих факторів та умов була розроблена методологія оцінки розвитку, у тому числі широко застосовані системний та соціологічний методи у поєднанні з математичною обробкою даних, специфічні економіко-математичні методи, такі, як ARIMA, метод багатокритеріальних рішень, метод грубого множинного підходу (із застосуванням концепції Дріш), метод математичного моделювання, метод TOPSIS, метод кореляційного аналізу. Крім того, для вивчення та оцінки використано модернізоване програмне забезпечення з аналізу ГІС-даних, у тому числі в Італії [16] та Румунії [17].

3. Формування національних характеристик: розгляд поточних проблем у сільській місцевості. Наприклад, досліджують можливості для розвитку сільських територій у Сербії (2013) [18], аналізують три основні напрями розвитку сільських територій (виробництво, соціальний сектор, екологія) у Словаччині (2013) [19], дають загальну характеристику цілей та умов економічного РСТ у Європейському Союзі та Польщі (2014) [20]. Модель розвитку на основі збереження історії та архітектури, природи розглядається у роботах з Сербії (2016) [21].

4. Моделювання розвитку сільських територій на основі соціально-організаційних технологій: «соціального фермерства», поєднання економічної життєздатності з енергією та охороною навколишнього середовища, та забезпеченням соціальних пільг.

В Ірландії для збереження сіл та їх розвитку одним із важливих прийомів є створення власних сільських бізнес-мереж продуктів харчування [22].

Широко розглядається сільський агротуризм як інструмент територіального розвитку, що має підтвердження на основі соціологічних опитувань у Малайзії [23], Непалі [24], Італії [25], Словаччині [19] індикаторної оцінки, моделювання сільського туризму в різних країнах (Шрі-Ланка, Малайзія, Європейський Союз [26]), підключення до сільського туризму сільськогосподарського виробництва в Італії [25], Португалії, Ірані, Румунії, Південній Кореї [27]. До таких механізмів також

відносять мікрофінансування, приватно-державне партнерство у різних країнах, у тому числі в Африці, особливо у сфері інженерної та соціальної інфраструктури. Важливим аспектом є впровадження інновацій та економіки знань, включаючи поширення інноваційних знань серед фермерів, наприклад, у Саудівській Аравії (2014), у Європі (2014), зокрема Румунії (2015) [28]. Особливе місце тут займають е-інновації, розвиток сільського електронного управління, електронних та інформаційних технологій. Популярним є кооперування (Іран (2013), Китай (2014) [29]).

5. Розробка енергетичних стратегій розвитку сільських територій на основі відновлюваної енергії, біоенергії, оптимального використання води та земельних ресурсів [30].

На основі аналізу вищерозглянутих досліджень уточнено поняття стійкого розвитку сільських територій.

Стійкий розвиток сільських територій являє собою процес якісних змін у соціальній сфері, що супроводжується розширенням відтворенням у сільському господарстві, позитивними демографічними тенденціями та збереженням екологічно-територіальної цілісності на ареалі сільських поселень та селищних територій, який під впливом різних факторів не втрачає рівноважного стану.

На наш погляд, соціально-економічний розвиток сільських територій є взаємопов'язаними процесами розширеного відтворення сільського господарства та несільськогосподарських сфер аграрної економіки, а також удосконалення соціальної сфери села.

Соціально-економічний розвиток сільських територій складається з наступних значних блоків:

1. Розвиток сільського господарства як умова розвитку сільських територій.

Усі дослідження можна розділити на кілька концептуальних підходів, які впливають із низки існуючих проблем розвитку галузі залежно від рівня соціально-економічного розвитку.

Нами виділено такі загальні підходи.

Концепція розвитку сільського господарства під час пост-зеленої революції (переважання екологічної складової). Основою поглядів є вирішення протиріччя між збільшенням обсягів сільськогосподарської сировини для продовольства з вирішенням проблеми скорочення голодуючих у світі та екологізацією виробництва. «Зелена революція», що набула поширення в період з 30-х по 70-ті роки ХХ ст., Сприяла збільшенню врожайності зернових у світі в 2 рази. У 1970 р.

«батько зеленої революції» Н. Е. Борлоуг отримав Нобелівську премію миру за порятунок понад мільярд людей від голоду за рахунок розробок у галузі хімічної інтенсифікації, використання високоврожайних сортів зернових культур, іригації, синтетичних добрив та пестицидів у бідних країнах.

Заходи «зеленої революції» активно впроваджувалися у Мексиці, Бразилії, на Філіппінах, Індії, країнах Африки. Платою за збільшення врожайності стали екологічні та економічні проблеми: деградація ґрунтів, забруднення біосфери отрутохімікатами, викиди парникових газів, втрата біорізноманіття, залежність від невідновлюваних ресурсів, розвиток онкологічних захворювань та ниркової недостатності у населення як наслідок застосування гербіцидів та пестицидів, споживання води. Крім того, «зелена революція» була спрямована на найбідніші країни світу та пов'язана з придбанням сучасних дорогих технологій, які дрібні фермери не в змозі придбати. Це поставило на неконкурентні переваги великих і дрібних фермерів, посиливши розрив між населенням, нерівність у доходах. Також за твердженням S. George (1977 – [31]) та низки антиглобалістів, за своєю суттю ці заходи дотримувалися лише інтереси США для вирішення зовнішньої політики щодо регулювання земельних ресурсів в інших країнах. На думку P. Fitzgerald-Moore, B. J. Parai (1996 – [32]), «зелена революція» переходить у стадію біореволюції, заснованої на генній інженерії та біотехнологіях, регульованих транснаціональними компаніями.

Економічні проблеми наслідків «зеленої революції» – високовитратність технологій, у тому числі на відновлення земель та природних ресурсів після обробки біоцидами та хімічними засобами захисту рослин; невідповідність темпів зростання населення та розвитку технологій; недостатнє зростання продуктивності сільгоспкультур у бідних країнах.

Ще одним напрямком є перехід до етапу «вічнозеленої революції». Такий підхід розглядається Р. С. Kesavan та М. S. Swaminathan (2008). «Вічнозелена революція» – це не лише один чи два врожаї, а системний підхід до землеробства та інтегроване управління у виробництві земельними, водними ресурсами, біорізноманіттям. Особливий акцент управління спрямований на органічну турботу про ґрунт за участю сільськогосподарських тварин – джерела органічних добрив. Як баланс рослинні рештки становлять основну масу корму для цих тварин. Замість

однієї чи двох культур пропонується розумне вирощування зернових, проса, олійних та бобових культур.

Концепція розвитку сільських територій з урахуванням залучення потенційних невиробничих ресурсів (з величезним переважанням соціальних аспектів). Даний підхід є збірним із безлічі нетрадиційних шляхів залучення фінансових, інформаційних, кадрових ресурсів. Сюди можна віднести різні форми розширення підприємництва сільському господарстві країн, наприклад, жіноче фермерство (в Індії, Африці).

Популярним є підхід розвитку різних форм диверсифікації сільського господарства в рамках як сезонності виробництва, так і збільшення доходів. Велика увага у наукових джерелах приділяється розвитку сільського (агро)туризму. Його прикордонне значення пов'язане як з територіальним розвитком, так і з демонстраційною рекламою місцевого виробництва, в тому числі екологічно чистого. Вигода сільського господарства полягає у наступних аспектах: пропаганда сільського господарства через створення екологічного образу села у роботах J. Cizler (2013 – [33]); форма маркетингу сільськогосподарської продукції; розширення видів сільгосппродукції та підтримка товарів географічного походження.

Концепція РСТ з урахуванням зміни технологічних укладів. Зміна суспільного розвитку тісно переплетена з технологічним укладом суспільства та формуванням хвиль інновацій. Інтерес до цього аспекту пов'язаний з теорією циклів Н. Г. Кондратьєва та її різних модифікацій. Через традиційність сільськогосподарського виробництва, впровадження інноваційних технологій тут йде повільніше, ніж в інших галузях. Крім того, агроінновації в даний час мають більш складний механізм розробки та впровадження, оскільки вони пов'язані з модернізацією природних об'єктів і зачіпають не тільки техніко-технологічні сторони, а й біологічну, зокрема генетичну. У європейських країнах цей підхід має три відгалуження: поширення нових технологій та інновацій «згори донизу»; наука та дослідження інновацій через трансфер знань для сільгосппідприємств; пропозиція інновацій як процесу «знизу нагору»: від місцевих умов та рівня ферми формуються результати інноваційної діяльності; інновації як соціально-технологічний процес: сільськогосподарські підприємства, сільськогосподарські НДДКР та консультативні організації, ритейлери, оптовики, установи вищої освіти та контролюючі органи, які формують інноваційну діяльність на

сільськогосподарських знаннях та інформаційній системі [34].

Розглянуті підходи у науці формують загальні тези сформованих поглядів на найважливіші напрями розвитку сільськогосподарського виробництва, які включають розвиток технологій, що підвищують обсяги сільськогосподарської продукції без шкоди навколишньому середовищу, за допомогою розробки та впровадження інновацій у виробництво, створення виробничої та ринкової інфраструктури, оптимізацію всіх ресурсів галузі. Це потребує як державних, так і приватних інвестицій.

2. Удосконалення соціальної сфери села, що сприятиме підвищенню якості життя людей, які мешкають на сільських територіях.

Еволюція трактування терміну «якість життя» пов'язана з виділенням компонентів якості життя людей, які мешкають на сільських територіях.

Важливу роль регламентації якості життя відіграють стандарти. Їх важливість підкреслена у низці вітчизняних досліджень (наприклад, [35; 36]).

У роботах І. В. Сембая [35], О. І. Павлова [36] підкреслюється, що вдосконалення соціального середовища села – гостре та актуальне питання політики, теорії та практики. У світовій економічній науці чимало досліджень присвячено питанням формування ефективного соціального сільського середовища, що підвищує якість життя. Серед них:

- концепція розвитку соціального капіталу у сільській місцевості;
- концепція державного соціально-економічного управління сільськими територіями, яка властива дослідженням у країнах із пріоритетом адміністративно-командних елементів у системі управління;
- концепція самоврядування соціально-економічного розвитку сільських територій, яка властива дослідженням у країнах із системами місцевого самоврядування сільськими територіями;
- концептуальні підходи до нових форм сільського розселення, у тому числі, що перешкоджають урбанізаційному відтоку сільських жителів.

Висновки. Аналіз наукових джерел дозволив виділити різні концепції у світовій аграрній економічній науці з соціально-економічного розвитку сільських територій та сільського господарства та виявив недоліки трактування базових дефініцій у теорії розвитку сільських територій. Для вирішення задачі показано спектр, а також реперні точки напрямів вітчизняних та зарубіжних досліджень проблематики розвитку сільських територій.

Вивчення соціально-економічного розвитку сільських територій в рамках наукової парадигми, що формується, дозволяє впорядкувати категоріальний апарат, розкрити відмінні риси сучасного етапу розвитку сільських територій,

здійснити пошук рушійних сил, механізмів, інструментів, а також ключових пріоритетів збереження сільських територій за умов урбанізації з одного боку, і максимізації продовольчої безпеки з іншого.

Список літератури:

1. Прушківський В. Г., Колесников В. І. Теоретичні підходи до визначення сільських територій. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 127–132.
2. Старостіна А. Сутність та практичне застосування методики конструювання категоріального апарату економічної науки (на прикладі понять «глобалізація» та «підприємницький ризик»). URL: http://papers.univ.kiev.ua/ekonomika/articles/Nature_and_practical_application_of_the_economic_concepts_and_categories_construction_method_gobalisation_and_business_risk_are_used_as_concept_example_13920.pdf
3. Славов В. П., Коваленко О. В. Економіко-енергетична система сталого розвитку сільських територій. *Вісник аграрної науки*. 2007. № 9. С. 68–71.
4. Лисенко Л. До визначення поняття «сільська територія». *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць ОРІДУ НАДУ. 2009. № 2 (38). С. 12–15.
5. Уркевич В. Ю. Про категорію «сталий розвиток сільських територій». *Сучасне земельне, аграрне, екологічне та природодоресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (21 – 22 травня 2010 р.)*. Біла Церква : БНАУ, 2010. С. 24–26.
6. Белевят О. А. Соціально-економічний розвиток сільських територій в умовах транзитивної економіки : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03; Миколаїв. держ. аграр. ун-т. Миколаїв, 2010. 20 с.
7. Єрмоленко В. М. Особливості формування категорії «сталий розвиток сільських територій». URL: <http://elibrary.nubip.edu.ua/7490/1/10evm.pdf>
8. Поленкова М. Наукові підходи до визначення економічного змісту категорії «сільська територія». *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 4 (54). С. 272–277.
9. Ільїна М. Теоретико-методологічні засади визначення поняття «сільські території» для потреб рекреаційної сфери. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_05_22_23_kampodilsk/sekcija_1_2014_05_22_23/teoretiko_metodologichni_zasadi_viznachennja_ponjattja_silski_teritoriji_dlja_potreb_rekreacijnoji_sferi/59-1-0-940
10. Малік М. Й. До питання сталого розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2008. № 5. С. 51–58.
11. Мельник С. І. Соціально-економічні проблеми відтворення та ефективного використання ресурсного потенціалу села : монографія. К. : ННЦ ІАЕ, 2004. С. 401–424.
12. Ashley C., Maxwell S. Rethinking rural development. *Development policy review*. 2001. – N 1 (4). P. 365–425.
13. The role of agriculture and rural development in Latin America. URL: http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/LACEXT/EXTLACR_EGTOPRURDEV/0,,menuPK:503775~pagePK:51065911~piPK:6417_1006~theSitePK:503767,00.html
14. Rural areas definition for monitoring income policies: The Mediterranean case study. URL: http://www.fao.org/fileadmin/templates/ess/pages/rural/wye_city_group/2009/Paper_1_2_LuteroEtAl_Rural_areas_definition_for_monitoring_income_policies.doc
15. Reidsma P., Bakker M. M., Kanellopoulos A. [et al.]. Sustainable Agricultural Development in a Rural Area in the Netherlands? Assessing Impacts of Climate and Socio-Economic Change at Farm and Landscape Level. Text : direct. *Agricultural Systems*. 2015. Vol. 141. P. 160–173.
16. Palmisano O., Govindan K., Loisi R.V. [et al.]. Greenways for Rural Sustainable Development : an Integration between Geographic Information Systems and Group Analytic Hierarchy Process. Text : direct. *Land Use Policy*. 2016. No. 50. P. 429–440.
17. Constantin V., Ștefănescu L., Kantor C.M. Vulnerability Assessment Methodology: a Tool for Policy Makers in Drafting a Sustainable Development Strategy of Rural Mining Settlements in the Apuseni Mountains, Romania. Text : direct. *Environmental Science and Policy*. 2015. No. 52. P. 129–139.
18. Cizler, J. Opportunities for The Sustainable Development of Rural Areas in Serbia [Wprowadzanie rozwoju zrównoważonego na terenach wiejskich w Serbii]. Text : direct. *Problemy Ekorozwoju*. 2013. No. 8 (2). P. 85–91.
19. Lacko-Bartošová, Buday M. S. Global Challenges for Sustainable Agriculture and Rural Development in Slovakia [Globálne výzvy trvalo udržateľného poľnohospodárstva a rozvoja vidieka na Slovensku]. Text : direct. *Journal of Central European Agriculture*. 2013. Vol. 14 (3). P. 263–278.

20. Sobczyk, W. Sustainable Development of Rural Areas [Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich]. Text : direct. Problemy Ekorozwoju. 2014. No. 9 (1). P. 119–126.
21. Song Y., Zhang Y., Vernoooy R. Farmer Cooperatives in China : Diverse Pathways to Sustainable Rural Development. Text : direct. International Journal of Agricultural Sustainability. 2014. No. 12 (2). P. 95–108.
22. Hayden, C., O’Shaughnessy M., Enright P. The Role of Rural Food Business Networks in Sustainable Rural Development. Text : direct. Contemporary Issues in Entrepreneurship Research. 2014. No. 3. P. 97–122.
23. Fong, S. F., Lo M. C. Community Involvement and Sustainable Rural Tourism Development : Perspectives from the Local Communities. Text : direct. European Journal of Tourism Research. 2015. Vol. 11. P. 124–146.
24. Acharya B., Halpenny E. Homestays as an Alternative Tourism Product for Sustainable Community Development : A Case Study of Women-Managed Tourism Product in Rural Nepal. Tourism Planning and Development. 2013. No. 10 (4). P. 367–387.
25. Ammirato, S. The Agritourism as a Means of Sustainable Development for Rural Communities : A Research From the Field. Text : direct. International Journal of Interdisciplinary Environmental Studies. 2014. No. 8 (1). P. 17–29.
26. Ducros, H.B. Confronting Sustainable Development in Two Rural Heritage Valorization Models. Text : direct. Journal of Sustainable Tourism. 2016. P. 1–17.
27. Zaharia, M. Romanian Rural Tourism in the Context of Sustainable Development. Text : direct. Agricultural Management Strategies in a Changing Economy. 2015. P. 138–160.
28. Serban, O. Sustainable Rural Development in The Knowledge Age. Text : direct. Quality – Access to Success. 2015. No. 16. P. 180–186.
29. Arandelovic, M. Regional Factor of Sustainable Development of Rural Settlements of Kalna and Minićevo at the Foot of the Stara Planina Mountain. Text : direct. Spatium, 2016. No. 1 (35). P. 63–70.
30. Boron V., Payán E., MacMillan D., Tzanopoulos J. Achieving Sustainable Development in Rural Areas in Colombia : Future Scenarios for Biodiversity Conservation under Land Use Change. Text : direct. Land Use Policy. 2016. 59. P. 27– 37.
31. George, S. How the Other Half Dies : the Real Reasons for World Hunger. Montclair N. J : Allanheld, Osmun & Co, 1976. 323 p.
32. Fitzgerald-Moore, P., Parai B. J. The Green Revolution. Unpublished. URL : <http://people.ucalgary.ca/~pfitzger/green.pdf>
33. Cizler, J. Opportunities for The Sustainable Development of Rural Areas in Serbia [Wprowadzanie rozwoju zrównoważonego na terenach wiejskich w Serbii]. Text : direct. Problemy Ekorozwoju. 2013. No. 8 (2). P. 85–91.
34. Røling, N. G. The Emergence of Knowledge Systems Thinking : a Changing Perception of Relationships among Innovation, Knowledge Process and Configuration. Text : direct. Knowledge and Policy : the International Journal of Knowledge Transfer and Utilization. 1992. Vol. 5. P. 42–64.
35. Сембай І. В. Функціонування сільськогосподарських підприємств у контексті розвитку сільських територій : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04; Львівськ. нац. аграрн. ун-т. Львів, 2008. 20 с.
36. Павлов О. І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 360 с.

Herasymenko R.V. CONCEPTUAL APPROACHES TO STATE REGULATION OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

The article determined that the analysis of scientific sources made it possible to distinguish different concepts in the world agrarian economic science on the development of rural areas and agriculture and revealed the shortcomings of the interpretation of basic definitions in the theory of the development of rural areas. To solve the problem, the spectrum, as well as reference points of directions of domestic and foreign research on the problems of the development of rural areas are shown.

Based on the work of foreign scientists, the concept of: sustainable development of rural areas as a process of qualitative changes in the social sphere, accompanied by expanded reproduction in agriculture, positive demographic trends and preservation of ecological and territorial integrity in the area of rural settlements and settlement areas, which is under the influence of various factors, has been clarified does not lose its equilibrium state; socio-economic development of rural areas, which are interconnected processes of expanded reproduction of agriculture and non-agricultural spheres of the agrarian economy, as well as improvement of the social sphere of the village.

Theoretical approaches to the generalization of foreign research on the evolution and sustainability of the development of rural areas have been developed, with the selection of the most significant areas of work taking into account relevance, namely: the study of national problems of the agrarian sector and the development of rural areas; assessment of development factors and conditions, including identification of threats to

the development of rural areas; formation of national characteristics with consideration of current problems in rural areas; modeling the development of rural areas based on socio-organizational technologies («social farming», combining economic viability with energy and environmental protection, and provision of social benefits); development of energy strategies for the development of rural areas based on renewable energy, bioenergy, optimal use of water and land resources.

Key words: *state regulation, local self-government, rural areas, socio-economic development.*